

KARTA PRZEDMIOTU**I. Dane podstawowe**

Nazwa przedmiotu	<i>Ekonometryczne modelowanie procesów gospodarczych</i>
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	<i>Econometric modeling of economic processes</i>
Kierunek studiów	Ekonomia
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	II stopnia
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	ekonomia i finanse
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	dr Henryk Ponikowski
---	----------------------

Forma zajęć(<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
wykład	15	letni	E/5
konwersatorium			
ćwiczenia			
laboratorium	30	letni	
warsztaty			
seminarium			
proseminarium			
lektorat			
praktyki			
zajęcia terenowe			
pracownia dyplomowa			
translatorium			
wizyta studyjna			

Wymagania wstępne	<ul style="list-style-type: none"> • Wiedza z zakresu: makroekonomii, algebry macierzy, statystyki opisowej, wnioskowania statystycznego. • Umiejętności: znajomość pojęć i narzędzi analizy danych statystycznych. • Kompetencje społeczne: <ul style="list-style-type: none"> – zainteresowanie przedmiotem i postawa otwartości na zdobywanie wiedzy i umiejętności z ekonometrycznego modelowania procesów gospodarczych – wykazywanie potrzeby podnoszenia swojego kształcenia oraz wywiązywanie się z obowiązku obecności na zajęciach (nie więcej niż 30% nieobecności na zajęciach laboratoryjnych)
-------------------	---

II. Cele kształcenia dla przedmiotu

C1 - Przekazanie rozszerzonej wiedzy o modelowaniu procesów gospodarczych z wykorzystaniem różnych modeli ekonometrycznych.
C2 - Pokazanie możliwości i korzyści modelowania ekonometrycznego.
C3 - Kształcenie umiejętności praktycznego wykorzystania poznanych modeli ekonometrycznych i interpretacji otrzymanych wyników.
C4 - Kształtowanie nawyków myślenia w kategoriach opisu ilościowego i przyjmowania postawy otwartości na problemy modelowania ekonometrycznego.

III. Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Student rozumie pogłębione podejście do ekonometrycznego modelowania procesów gospodarczych.	K_W02
W_02	Potrafi definiować różne pojęcia na każdym etapie modelowania ekonometrycznego.	K_W01
W_03	Zna zaawansowane modele ekonometrycznego modelowania procesów gospodarczych, metody estymacji parametrów oraz mierniki i testy weryfikacji tych modeli.	K_W08
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Student potrafi wybrać właściwe modele ekonometryczne do analizowanego problemu badawczego.	K_U01
U_02	Umie zinterpretować otrzymane wyniki estymacji i weryfikacji omawianych modeli ekonometrycznych.	K_U03
U_03	Posiada praktyczne umiejętności samodzielnego budowania, estymacji i weryfikacji wybranych ekonometrycznych modeli procesów gospodarczych.	K_U04
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Student dostrzega potrzebę sprawnego i starannego myślenia w kategoriach modelowania ilościowego.	K_K02
K_02	Ma świadomość znaczenia modeli ekonometrycznych w opisywaniu prawidłowości badanej rzeczywistości.	K_K05
K_03	Ma świadomość potrzeby samokształcenia ekonometrycznego i uczenia się przez całe życie.	K_K01

IV. Opis przedmiotu/ treści programowe

<p>1. (a) Podanie informacji o: zakresie tematycznym przedmiotu, zasadach oceniania, stosowanej formie oceny, zakresie wiedzy i umiejętności jakie powinny być opanowane do egzaminu, literaturze obowiązkowej i uzupełniającej (1 godz. Wy.).</p> <p>(b) Wprowadzenie do ekonometrycznego modelowania procesów gospodarczych. Model ekonometryczny jako narzędzie badawcze. Inne podstawowe pojęcia. Etapy modelowania ekonometrycznego. Koncepcje i rodzaje modeli (1 godz. Wy.).</p> <p>2. Zapis modelu z wykorzystaniem edytora równań. Działania na macierzach w Excelu. Dodawanie macierzy. Mnożenie macierzy przez liczbę. Mnożenie macierzy przez macierz. Transponowanie macierzy. Odwracanie macierzy. Obliczanie wyznacznika macierzy (2 godz. Lab.).</p>
--

3. Ekonometryczne modelowanie procesów gospodarczych w oparciu o liniowe modele ekonometryczne. Estymacja parametrów strukturalnych oraz parametrów struktury stochastycznej modeli z wieloma zmiennymi objaśniającymi, spełniających założenia Klasycznego Modelu Regresji Liniowej (KMRL). Przykłady estymacji parametrów i interpretacji wyników obliczeń Własności estymatorów. Twierdzenie Gaussa-Markowa (1 godz. Wy., 2 godz. Lab.).
4. Ekonometryczne modelowanie procesów gospodarczych w oparciu nieliniowe-linearyzowane modele ekonometryczne. Problemy wyboru postaci analitycznej. Problemy estymacji i interpretacji parametrów modeli linearyzowanych. Przykłady zastosowań i interpretacji wyników obliczeń (1 godz. Wy., 2 godz. Lab.).
5. Ocena poprawności budowy ekonometrycznych modeli procesów gospodarczych. Ocena ekonomiczna i statystyczna. Mierniki dopasowania modelu do danych empirycznych. Obliczanie i interpretacja mierników dopasowania modelu do badanej rzeczywistości (1 godz. Wy., 2 godz. Lab.).
6. Testowanie założeń stochastycznych modeli procesów gospodarczych: normalności rozkładu składnika losowego (test Jarque-Bera), testowanie istotności parametrów strukturalnych modelu (test t-Studenta), testowanie poprawności doboru postaci analitycznej modelu (test serii). Przykłady obliczeń i interpretacji podejmowanych decyzji weryfikacyjnych (2 godz. Wy., 3 godz. Lab.).
7. Modele ekonometryczne ze złożoną strukturą stochastyczną. Macierz wariancji-kowariancji składnika losowego. Macierz wariancji i kowariancji estymatorów parametrów strukturalnych Estymacja modeli z nieskalarną macierzą wariancji-kowariancji. Uogólniona Metoda Najmniejszych Kwadratów (1 godz. Wy., 2 godz. Lab.).
8. Model homoscedastyczny z autokorelacją składnika losowego. Przyczyny autokorelacji. Konsekwencje autokorelacji. Wykrywanie autokorelacji. Test Durbina-Watsona. Postępowanie w przypadku autokorelacji składnika losowego. Transformacja danych. Przykłady zastosowań (1 godz. Wy., 3 godz. Lab.).
9. Model heteroscedastyczny bez autokorelacji. Przyczyny heteroscedastyczności. Konsekwencje heteroscedastyczności. Wykrywanie heteroscedastyczności. Test Goldfelda-Quandt. Postępowanie w przypadku heteroscedastyczności składnika losowego. Przykłady zastosowań (1 godz. Wy., 3 godz. Lab.).
10. Sprawdzian wiedzy i umiejętności w zakresie ekonometrycznych modeli jednorównaniowych (2 godz. Lab.).
11. Wielorównaniowe modele procesów gospodarczych. Rodzaje zmiennych. Zapis postaci modelu. Postać strukturalna i zredukowana. Klasyfikacja modeli wielorównaniowych. Badanie identyfikowalności równań modeli wielorównaniowych. Przykłady zastosowań (1 godz. Wy., 3 godz. Lab.).
12. Estymacja parametrów modeli wielorównaniowych – Podwójna MNK (2MNK). Przykłady zastosowań (1 godz. Wy., 2 godz. Lab.).
13. Estymacja parametrów modeli wielorównaniowych – Pośrednia MNK (PMNK). Przykłady zastosowań (1 godz. Wy., 2 godz. Lab.).
14. Sprawdzian wiedzy i umiejętności w zakresie ekonometrycznych modeli wielorównaniowych (2 godz. Ćw.).
15. Problemy ekonometrycznego modelowania szeregów czasowych. (Nie)stacjonarność szeregów czasowych i testowanie stopnia zintegrowania zmiennej. Test Dickeya-Fullera (DF) i rozszerzony test Dickeya-Fullera (ADF). Testowanie kointegracji zmiennych. Przykłady zastosowań (2 godz. Wy.)

V. Metody realizacji weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01	Wykład problemowy	Egzamin pisemny	Protokół egzaminacyjny
W_02	Zajęcia laboratoryjne	Kolokwium	Elektroniczna wersja pracy
W_03	Dyskusja problemów	Konsultacje	Indywidualna dokumentacja studentów
UMIEJĘTNOŚCI			
U_01	Wykład problemowy	Egzamin pisemny	Protokół egzaminacyjny
U_02	Zajęcia laboratoryjne	Kolokwium	Elektroniczna wersja pracy
U_03	Dyskusja problemów	Konsultacje	Indywidualna dokumentacja studentów
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	Wykład problemowy	Egzamin pisemny	Protokół egzaminacyjny
K_02	Zajęcia laboratoryjne	Kolokwium	Elektroniczna wersja pracy
K_03	Dyskusja problemów	Konsultacje	Indywidualna dokumentacja studentów

VI. Kryteria oceny, wagi...

Realizacja efektów uczenia się polega na przedstawianiu możliwości rozwiązywania rzeczywistych problemów ekonomicznych, przy pomocy odpowiednich metod i modeli ekonometrycznych.

Zajęcia dydaktyczne odbywają się w formie wykładu problemowego i laboratoriów.

- **Wykład** prowadzony jest w oparciu o literaturę przedmiotu z wykorzystaniem przykładów zastosowań ekonomicznych. Do zdania egzaminu wymagana jest poprawna odpowiedź na 50% pytań z testu egzaminacyjnego.
- **Laboratoria** - rozwiązywanie konkretnych problemów modelowania ekonometrycznego z wykorzystaniem komputera i z wykorzystaniem metod aktywizujących. Studenci pod kierunkiem prowadzącego zajęcia rozwiązują praktyczne zadania. Zawsze zwraca się uwagę na interpretację otrzymanych wyników.

Podstawą zaliczenia laboratorium jest:

- pozytywnie zaliczone pisemne sprawdziany wiedzy i umiejętności (kolokwia), jako kryterium weryfikacji wiedzy i umiejętności. Warunkiem zaliczenia kolokwium jest wykonanie odpowiednich obliczeń, interpretacja otrzymanych wyników i sporządzenie pisemnego raportu końcowego z zadanego na kolokwium problemu badawczego. Kolokwium jest zaliczone, jeśli student uzyska przynajmniej 50% poprawnych odpowiedzi (punktów).
- aktywność i obecność studentów na zajęciach, jako kryterium weryfikacji kompetencji społecznych.

VII. Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	45 – (15 godz. wykładu + 30 godz. laboratorium)
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	20 – samodzielne studiowanie tematyki wykładów 20 – wykonanie zadań domowych 20 – przygotowanie i zaliczanie kolokwium 20 – przygotowanie i zdawanie egzaminu

VIII. Literatura

Literatura podstawowa
<p>[1] Dziechciarz J., <i>Ekonometria. Metody, przykłady, zadania</i>, AE im. O. Langego, Wrocław 2002 i następne wydania.</p> <p>[2] Goryl A., Jędrzejczyk Z., Kukuła K., Osiewalski J., Walkosz A., <i>Wprowadzenie do ekonometrii</i>, PWN, Warszawa 2009 i następne wydania.</p> <p>[3] Gruszecki M., Kuszewski T., Podgórska M., <i>Ekonometria i badania operacyjne</i>, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019</p> <p>[4] Koop G., <i>Wprowadzenie do ekonometrii</i>, Wolters Kluwer, Warszawa 2015</p> <p>[5] Maddala G.S., <i>Ekonometria</i>, PWN, Warszawa 2008 i następne wydania.</p> <p>[6] Nowak E., <i>Zarys metod ekonometrii Zbiór zadań</i>, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018</p> <p>[7] Strahl D., Sobczak E., Markowska M., Bal-Domańska B., <i>Modelowanie ekonometryczne z Excelem</i>, AE im. O. Langego, Wrocław 2004 i następne wydania.</p>
Literatura uzupełniająca
<p>[1] Gajda J., <i>Ekonometria</i>, C.H. Beck, Warszawa 2004 i następne wydania.</p> <p>[2] Goldberger A. S., <i>Teoria ekonometrii</i>, PWE, Warszawa 1972.</p> <p>[3] Gruszczyński M., Podgórska M. (red.), <i>Ekonometria</i>, SGH, Warszawa 2004 i następne wydania</p> <p>[4] Kukuła K. (red), <i>Wprowadzenie do ekonometrii w przykładach i zadaniach</i>, PWN, Warszawa 2003</p> <p>[5] Welfe A., <i>Ekonometria</i>, Wydawnictwo PWE, Warszawa 2018;</p> <p>[6] Welfe A., <i>Ekonometria. Zbiór zadań</i>, PWE, Warszawa 2008 i następne wydania.</p>